

NODEN EN WENSEN VAN
TRANSPERSONEN TEN AANZIEN VAN DE
STAD GENT -
EEN BEHOEFTEANALYSE
RAPPORT I.O.V. STAD GENT

Judith Van Schuylenbergh

Prof. dr. Joz Motmans

Prof. dr. Guy T'Sjoen

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding.....	4
2.	Onderzoeksopzet	6
2.1.	Werving respondenten.....	6
2.2.	Inhoud focusgroep gesprekken	6
2.2.1.	Focusgesprek 1: afbakening en olijsting prioritare problemen.....	6
2.2.2.	Focusgesprek 2: noden populatie afstemmen op mogelijkheden stad	7
3.	Noden en behoeften van transpersonen in Gent	8
3.1.	Samenstelling van de focusgroepen.....	8
3.2.	Afbakening problemen	8
3.2.1.	Algemene perceptie	8
3.2.2.	Sport en -infrastructuur	9
3.2.3.	Veiligheid.....	10
3.2.4.	Dienstverlening en administratie	11
3.2.5.	Beeldvorming en communicatie	12
3.2.6.	Prioriteiten	13
3.3.	Zoeken naar mogelijke oplossingen	13
3.3.1.	Sport en - infrastructuur.....	13
3.3.2.	Beeldvorming en communicatie	15
4.	Conclusie	17
5.	Aanbevelingen.....	18
6.	Bijlagen.....	19
6.1.	Wervingsflyer.....	19
6.2.	Vragenlijst focusgroep 1: Afbakening.....	20
6.2.1.	Centrale vraagstelling.....	20
6.2.2.	Semi-gestructureerde vragenlijst en presentatie.....	20
6.3.	Focusgroep 2.1: gesprek met dienst sport	23
6.3.1.	Centrale vraagstelling.....	23
6.3.2.	Presentatie	23

6.4.	Focusgroep 2.2: gesprek met dienst communicatie.....	25
6.4.1.	Centrale vraagstelling.....	25
6.4.2.	Presentatie	25

1. INLEIDING

De laatste jaren komt het thema 'transgender' meer en meer in beeld in de media en het maatschappelijk debat. Transgender personen zijn personen die zich niet, of in mindere mate identificeren met het geslacht dat hen bij geboorte werd toegekend. Transvrouwen zijn personen met een (overwegende) vrouwelijk genderidentiteit, ondanks dat zij bij de geboorte als 'mannelijk' werden geregistreerd. Transmannen zijn personen met een (overwegende) mannelijke genderidentiteit, ondanks dat zij bij de geboorte als 'vrouwelijk' werden geregistreerd. Sommige personen identificeren zich met beide geslachten, of met geen één van de twee, of met iets totaal anders dan de concepten 'man' of 'vrouw'. Deze worden non-binaire of genderqueer personen genoemd. Nog anderen wensen zich slechts op bepaalde momenten te presenteren in een andere genderrol (door kledij bijvoorbeeld): zij worden crossdressers of travesties genoemd. De term 'transgender' is dus een paraplueterm, die een breed scala aan genderidentiteiten en genderexpressies omvat. De diversiteit onder transpersonen is dan ook zeer groot: er bestaat niet zoiets als een standaard transgenderverhaal of -levensloop, en ook de sociale en medische transitiewensen verschillen onderling heel sterk.

Vlaams onderzoek toont aan dat in Vlaanderen 0,7% personen geboren als man en 0,6% personen geboren als vrouw als 'genderincongruent' kunnen geclassificeerd worden: zij identificeren zich meer met het andere dan met het geboortegeslacht. Daarnaast kunnen ook zo'n 2,2% personen geboren als man en 1,9% personen geboren als vrouw als 'genderambivalent' worden beschouwd: zij identificeren zich even veel of weinig met het andere als met het geboortegeslacht¹. Het aantal transgender en gender-nonconforme personen binnen de bevolking ligt dus zeker hoger dan het aantal personen die zich volledig het andere geslacht voelen. **Voor de stad Gent betekent dat dat zo'n 6750 inwoners onder de noemer 'transgender' gerekend kunnen worden.**

Ondanks de grotere zichtbaarheid en maatschappelijke aanvaarding die zich de laatste jaren heeft voorgedaan, ervaren veel transpersonen nog steeds discriminatie binnen verschillende domeinen van het dagelijkse leven. Volgens een Europese studie van the European Union Agency for Fundamental Rights voelde 54% van de Belgische transpersonen zich in de voorafgaande 12 maanden gediscrimineerd omwille van hun genderidentiteit². De domeinen waarop zij zich gediscrimineerd voelen zijn zeer divers: van openbare dienstverlening, aanwerving, tewerkstelling en onderwijs tot gezondheidszorg en sociale voorzieningen. Deze ervaring van discriminatie heeft verschillende negatieve gevolgen voor het welzijn en de gezondheid van transpersonen. Uit een recente Schotse studie blijkt daarnaast dat non-binaire personen, of transpersonen die niet binnen het binaire man/vrouw systeem passen, specifieke moeilijkheden ondervinden met betrekking tot tewerkstelling en het gebruik van openbare diensten³. Deze personen zijn nog meer onzichtbaar binnen de samenleving dan transpersonen die wel binnen het binaire systeem passen, en worden in onderzoek niet altijd opgenomen of bereikt, aangezien ze zich niet noodzakelijk identificeren met de paraplueterm 'transgender', hoewel ze hier doorgaans wel onder worden gerekend.

Stad Gent heeft steeds een voortrekkersrol gespeeld wanneer het gaat over Gelijke Kansen. Ook op vlak van het integreren van holebi- en transgenderrechten in het beleid is stad Gent een pionier. Zo was Gent de eerste stad in Vlaanderen met een holebibeidsplan (2004) en een denktank Homofobie (2012) waarbinnen structureel overlegd wordt met middenveldorganisaties, de Universiteit, politie, Unia en vertegenwoordigers van Etnisch-culturele minderheden. Homofobie en transfoobie geweld is daarnaast al enkele jaren een prioriteit in het Zonaal Veiligheidsplan van de Gentse politie. Sinds 2014 wordt er jaarlijks een tweedaagse opleiding rond diversiteit binnen de politie georganiseerd, en in 2014 werd ook het Lokaal Meldpunt homo- en transfoobie opgericht, waar holebi's en transpersonen vrijblijvend terecht kunnen voor niet-dringende politiehulp wanneer

¹ Van Caenegem, Wierckx, Elaut, Buysse, Dewaele, Van Nieuwenburgh, De Cuyper & T'Sjoen, 2015. Prevalence of Gender Nonconformity in Flanders, Belgium. Archives of Sexual Behaviour, 44.

² European Union Agency of Fundamental Rights, 2014. Being Trans in the European Union: Comparative Analysis of EU LGBT survey data.

³ Scottish Trans Alliance, 2016. Non-binary people's experiences in the UK.

ze slachtoffer of getuige zijn geweest van homo- of transfobie. Ook is Gent de eerste stad met een Regenboogverklaring, waarin ze zich ertoe verbinden om te werken aan respect voor holebi's en transpersonen in de stad met zes doelstellingen: bewust maken en informeren (1), kennis verzamelen en zich omringen met experts (2), ondersteunen en versterken van holebi's en transgender organisaties (3), verhogen van gelijke kansen en veiligheid (4), aandacht voor holebi's en transpersonen in het aanbod en de beeldvorming (5) en lokaal samenwerken met relevante partners (6). Sinds dit jaar wordt deze Regenboogverklaring geïntensifieerd met een jaarlijks 'regenboogactieplan' met concrete maatregelen binnen het kader van de Regenboogverklaring. Binnen dit kader lanceerde Gent onder andere al genderneutrale (m/v/x) vacatures binnen hun personeelsbeleid, en genderneutrale toiletten op de Gentse feesten.

Stad Gent streeft naar gelijke kansen voor alle burgers en wil zijn voortrekkersrol als holebi- en transvriendelijke stad verder uitbouwen. Met deze kwalitatieve behoefteanalyse wil stad Gent specifiek focussen op de noden en behoeften van transpersonen in Gent, met als doel de dienstverlening van de stad Gent transvriendelijker te maken. De stad zou op zeer veel domeinen een rol kunnen spelen in het verminderen van de ervaring van discriminatie voor transpersonen, zoals bijvoorbeeld in de administratie en openbare dienstverlening van de stad en het OCMW, bij de tewerkstelling bij de stad, op het vlak van veiligheid en communicatie of door aanpassingen in de sport- en sanitaire infrastructuur. Dit onderzoek heeft ten eerste als doel inzicht te krijgen in de obstakels en moeilijkheden die transpersonen ondervinden op verschillende domeinen van dienstverlening, en wat zij zelf als prioritaire domeinen voor verandering beschouwen. Daarnaast onderzoekt het wat de mogelijke opties voor aanpassing en verandering zijn ter verbetering van de dienstverlening van de stad. Vanuit de resultaten van het kwalitatieve onderzoek worden aanbevelingen geformuleerd voor aanpassingen die de stad en haar verschillende diensten kunnen doorvoeren om hun dienstverlening transvriendelijker te maken.

Voor deze behoefteanalyse deed stad Gent beroep op het Transgender Infopunt (TIP). Het TIP is een centraal informatie- en expertisecentrum waar iedereen gratis en anoniem terecht kan met vragen rond het transgenderthema, en is een project van het Centrum voor Seksuologie en Gender aan het UZ Gent, opgericht met steun van de Vlaamse overheid. Het TIP is als neutrale instantie toegankelijk voor iedereen die vragen heeft over het thema 'transgender': zowel transpersonen zelf, als hun familie en omgeving, scholen, werkgevers, zorgverleners, media, organisaties en overheden. Het TIP is bereikbaar via een gratis 0800-nummer (0800 96 316) en neutraal e-mailadres (contact@transgenderinfo.be), en heeft een toegankelijke en overzichtelijke website www.transgenderinfo.be, waarop een zeer ruim aanbod aan informatie rond het thema is te vinden, dat op continue basis wordt geactualiseerd op basis van wetenschappelijke input.

Dit onderzoeksrapport vat de belangrijkste bevindingen samen die naar boven kwamen uit de behoefteanalyse die het Transgender Infopunt uitvoerde in opdracht van de stad Gent in 2016-2017. Vooreerst wordt het onderzoeksopzet besproken. Daarna wordt eerst dieper ingegaan op de noden en behoeften die transpersonen in Gent formuleerden op verschillende vlakken van de dienstverlening binnen de stad Gent, waarna mogelijke oplossingen worden aangereikt en geëvalueerd afhankelijk van de mogelijkheden binnen de betrokken stadsdiensten. Tot slot worden enkele aanbevelingen voor een toekomstig beleid dat oog heeft voor de noden en behoeften van transpersonen geformuleerd.

2. ONDERZOEKSOPZET

Voor deze behoefteanalyse werd geopteerd om participantgestuurd te werken, met als doel de prioriteiten met betrekking tot op welke domeinen het meeste nood is aan verandering vanuit de stad Gent, alsook de mogelijke oplossingen, eerst en vooral vanuit de populatie zelf te laten komen. Er werd geopteerd om te werken met weerkerende focusgroepen, waarbij dezelfde personen meerdere keren samenkomen in de verschillende fasen van het onderzoek, en zo maximaal betrokken worden gedurende het hele proces.

De focusgroepen werden in twee fasen opgedeeld: een eerste gesprek voor de afbakening van de meest prioritaire problemen die transpersonen ondervinden binnen de dienstverlening van de stad Gent, en een tweede voor het vooropstellen van mogelijke oplossingen en het afstemmen van de noden en wensen van de populatie met de mogelijkheden vanuit de betrokken stadsdiensten. Het streefdoel hierbij was 3 verschillende focusgroepen van minstens 5 personen per fase. In de tweede fase werden personen uit de eerste focusgroepen samengezet met personen werkzaam binnen het beleid van de stad, om de haalbaarheid af te toetsen van de vooropgestelde oplossingen en de obstakels die zij zien bij het implementeren van mogelijke oplossingen. Tevens biedt dit de mogelijkheid aan transpersonen om rechtstreeks in gesprek te gaan met de betrokken stadsdiensten, wat o.i. een validatie inhield van hun 'stem' en ervaringen.

Er werd ethische goedkeuring verleend door het Ethisch Comité van het UZ Gent voor het uitvoeren deze behoefteanalyse.

2.1. WERVING RESPONDENTEN

Respondenten voor de focusgroepen werden via verschillende kanalen geworven. Een wervingsflyer werd opgemaakt en verspreid via de wachtzalen van de consultatieruimtes van het genderteam voor volwassenen en het kinder- en jongeren genderteam van het UZ Gent. De flyer werd ook via de verschillende diensten van stad Gent verspreid. Via de website en de facebookpagina van het Transgender Infopunt werd meermaals een oproep verspreid om deel te nemen aan het onderzoek. Deze werd ook verspreid naar transgender verenigingen en praatgroepen binnen het netwerk van het Transgender Infopunt. Eén van de gesprekken werd georganiseerd tijdens de maandelijkse bijeenkomst van Genderexpress, de enige praatgroep voor transpersonen in Gent.

2.2. INHOUD FOCUSGROEP GESPREKKEN

Voor de focusgesprekken werd gewerkt met een semi-gestructureerde vragenlijst aan de hand van de thema's die werden vooropgesteld door de opdrachtgever. Om de verschillende topics concreter te maken werd geopteerd om te werken met een illustrerende powerpointpresentatie. Dit maakt het mogelijk om het gesprek gestructureerd en gefocust op het onderwerp te laten verlopen. Een aantal afbeeldingen per thema diende hierbij ter introductie en opstart van het gesprek. Hierdoor werd het ook mogelijk voorbeelden van het reeds bestaande LGBT beleid in Gent te illustreren. Voor de tweede reeks focusgesprekken werden mogelijke oplossingen die uit de eerste reeks gesprekken naar voor kwamen opgelijst in de presentatie, als handvaten voor het gesprek.

2.2.1. FOCUSGESPREK 1: AFBAKENING EN OPLIJSTING PRIORITAIRE PROBLEMEN

De eerste reeks focusgesprekken met transpersonen ging dieper in op de perceptie van Gent als transvriendelijke stad, de problemen die transgender personen ervaren, en de noden en wensen die transpersonen hebben ten aanzien van de stad. Het doel hiervan was het onderzoek afbakenen: op welke domeinen is er het meeste nood aan verandering? Op welke punten kan de stad, met beperkte tijd en

middelen, het beste focussen om haar werking transvriendelijker te maken? Deze vormden de basis waarop in de volgende focusgroepen zal verder gewerkt worden.

Er werden op voorhand door de opdrachtgever, stad Gent dienst Gelijke Kansen en Inburgering, een reeks domeinen vooropgesteld waarop zij dachten een verschil te kunnen maken voor de transgender populatie in de stad: communicatie, sport(-infrastructuur), veiligheid en openbaar domein, onderwijs, jeugdwerk, dienstverlening en tewerkstelling bij de stad Gent en het OCMW en gezondheidspromotie. Er werd gekozen om vanuit deze vooropgestelde domeinen op vier overkoepelende thema's te focussen, zijnde 'sport en -infrastructuur', 'veiligheid', 'dienstverlening en administratie' en 'communicatie en beeldvorming'. Omwille van de beperkte tijd, en afhankelijk van de samenstelling van de focusgroepen, werd binnen sommige gesprekken minder aandacht besteed aan de thema's 'tewerkstelling', 'onderwijs', 'jeugdwerk' en 'gezondheidspromotie'.

De volledige vragenlijst van focusgesprek 1 en de gebruikte slides zijn te vinden in bijlage 2.

2.2.2. FOCUSGESPREK 2: NODEN POPULATIE AFSTEMMEN OP MOGELIJKHEDEN STAD

In een tweede reeks focusgesprekken werden transpersonen die deelnamen aan de eerste reeks focusgesprekken samengezet met personen van twee stadsdiensten, die werden gekozen voortgaand op wat werd besproken in de eerste reeks focusgesprekken. Het doel van deze tweede reeks gesprekken was het samen aftoetsen van de noden en wensen van transpersonen en mogelijke oplossingen voor de vooropgestelde problemen overlopen. Hierbij werd ook gekeken naar welke oplossingen praktisch mogelijk en haalbaar zijn om te implementeren op korte termijn. Hierbij werd eerst kort besproken wat uit de eerste reeks focusgroepen naar voor kwam, waarna gefocust werd op volgende vragen: welke oplossingen voor de vooropgestelde problemen ziet de populatie zelf als wenselijk? Welke van de aangereikte oplossingen is haalbaar of implementeerbaar voor de stad? En wat zijn eventuele alternatieven?

De volledige vragenlijst van de tweede reeks focusgesprekken (focusgroep 2.1: gesprek met dienst sport, en focusgroep 2.2: gesprek met dienst communicatie) en de gebruikte slides zijn te vinden in bijlage 3 en 4.

3. NODEN EN BEHOEFTE VAN TRANSPERSONEN IN GENT

In wat volgt wordt eerst de samenstelling van de focusgroepen besproken. Daarna worden de verschillende problemen besproken die naar boven kwamen uit de eerste reeks focusgesprekken met transpersonen, om vervolgens verder te focussen op de meest prioritaire domeinen en mogelijke oplossingen voor deze problemen te exploreren samen met personen werkzaam binnen de betrokken stadsdiensten.

3.1. SAMENSTELLING VAN DE FOCUSGROEPEN

Het vooropgestelde aantal van 3 focusgroepen van 5 personen werd niet gehaald: uiteindelijk werd in de eerste fase van het onderzoek een groep van 7 participanten en een groep van 3 participanten bereikt. Ook de beoogde diversiteit binnen de focusgroepen werd slechts matig bereikt: de eerste focusgroep bevatte uitsluitend transvrouwen, welliswaar in verschillende stadia van transitie, de tweede focusgroep bevatte enkel transmannen. Ook waren de participanten uit de eerste focusgroep over het algemeen ouder dan de participanten uit de tweede focusgroep. Jonge transvrouwen en oudere transmannen werden minder goed bereikt. Bovendien waren alle participanten in beide focusgroepen wit en hadden zij allemaal de Belgische nationaliteit. De samenstelling van de transgender populatie in Gent is niet gekend. Het is dan ook onduidelijk om hoeveel personen het juist gaat, wat hun kenmerken zijn en hoe ze het best te bereiken zijn. Om meer diversiteit te bereiken onder de participanten is meer tijd nodig en moet onderzocht worden via welke kanalen deze diversiteit bereikt kan worden.

Er valt te verwachten dat een aanzienlijk deel van de transgenderpopulatie zich niet noodzakelijk binnen de binaire categorieën 'transman' en 'transvrouw' identificeert. Deze personen hebben een non-binaire identiteit, die ergens tussen mannelijk en vrouwelijk ligt. Deze groep is zeer divers en identificeert zich niet noodzakelijk met de paraplueterm 'transgender'. Het is niet gelukt om deze groep non-binair te bereiken. Dit is enerzijds mogelijk te wijten aan de korte tijd waarin het onderzoek diende plaats te vinden. Anderzijds heeft deze groep transpersonen minder vaak behoefte aan hulpverlening binnen een genderteam en is deze mogelijk ook minder aangesproken door praatgroepen en andere verenigingen voor transpersonen, waardoor deze groep transpersonen via de gebruikte kanalen niet werd bereikt. Het is vooralsnog onduidelijk hoe deze personen bereikt kunnen worden voor onderzoek. Hoewel de binaire transpersonen die deelnamen aan de focusgesprekken zich wel degelijk bewust zijn van sommige bijkomende problemen voor mensen die 'buiten de hokjes vallen', en deze ook verschillende keren werden aangehaald, is dit een belangrijke beperking van het onderzoek. Non-binaire personen krijgen mogelijk nog met een heleboel andere moeilijkheden en problemen te maken dan binaire transpersonen, waar we binnen dit onderzoek geen zicht op hebben kunnen krijgen. Onderzoek specifiek gefocust op non-binaire personen is aangewezen.

3.2. AFBAKENING PROBLEMEN

In de eerste reeks focusgesprekken werd eerst gepeild naar de algemene perceptie van de stad Gent bij de transgender populatie, in termen van LGBT- en transvriendelijkheid. Daarna werd dieper ingegaan op vier centrale thema's: sport en infrastructuur (1), veiligheid (2), dienstverlening en administratie (3) en beeldvorming en communicatie (4). Tot slot werden hieruit prioriteiten voor het beleid van de stad afgeleid.

3.2.1. ALGEMENE PERCEPTIE

De algemene perceptie van de stad Gent bleek doorheen de gesprekken redelijk positief: Gent wordt gezien als een open en progressieve stad, zeker in vergelijking met andere steden. Er wordt erkent dat stad Gent zijn best doet om een open en progressief klimaat te creëren, maar wat Gent dan precies doet voor LGBT en vooral transgender personen blijft echter redelijk onzichtbaar.

3.2.2. SPORT EN -INFRASTRUCTUUR

Uit de focusgesprekken kwamen verschillende obstakels naar voor die transpersonen ondervinden bij het sporten. Sommigen verzinnen manieren om hier mee om te gaan, voor anderen zijn deze obstakels de reden waarom ze niet sporten.

Kleed- en doucheruimtes zijn vaak opgedeeld in mannen- en vrouwenruimtes. Het is voor transgender personen niet altijd evident om te moeten kiezen waar ze zich zullen omkleden en douchen voor en na het sporten, zeker in een ‘tussenfase’ in de transitie: het lichaam is ‘anders’ dan dat van de rest in de kleedruimte, en beide hokjes passen op de één of andere manier niet.

“ik kom gewoon aangekleed in de fitness toe, steek mijn spullen in zo’n kastje, dan hoef ik mij niet meer om te kleden, en weten ze ook niet dat ik anders ben”

Dit is vooral een probleem wanneer er enkel gemeenschappelijke kleedruimtes aanwezig zijn. Ook voor transgender jongeren in jeugdclubs of scholen die gebruik maken van de sportfaciliteiten van de stad en transgender jongeren in hun klassen hebben vormt dit een probleem. Waar er aparte kleedhokjes en douchecabines aanwezig zijn, zoals in het zwembad, is er niet echt een probleem.

Kledingvoorschriften in zwembaden zijn problematisch voor sommige transgenders, vooral in een tussenfase in de transitie (bijvoorbeeld transmannen die nog geen borstverwijdering hebben gehad), voor non-binaire personen, en voor transpersonen die geen genderbevestigende operaties wensen. Veel transpersonen vinden een geslachtsoperatie immers te ingrijpend of niet nodig om te leven in de gewenste genderidentiteit. Transmannen houden dan bijvoorbeeld graag een surf- of zwem-t-shirt aan, en transvrouwen die geen vaginoplastie ondergingen voelen zich meer comfortabel in een zwemrokje, maar volgens de kledingvoorschriften in verschillende zwembaden mag dit niet.

“ik ging vroeger nooit gaan zwemmen, gewoon omdat ik mij niet goed voelde in een badpak, dat kon ook moeilijk zonder, dat bestond toen nog niet, zo van die hesjes en binders⁴. Dus dan had ik gewoon een doktersbriefje (op school) en ging nooit gaan zwemmen. Dus ik denk wel dat veel mensen zich geremd voelen om te gaan zwemmen”

“het is sowieso een barriere (transgender zijn), ik heb dat ook al gemerkt, ik heb al gedacht: ik zou eens terug moeten gaan zwemmen, want dat deed ik vroeger toch wel eens en ja... Het is moeilijk om mij daar comfortabel bij te voelen, zelfs bij de gedachte... (...) ik heb nog altijd een penis, en ja, alhoewel dat ik er het meeste van de tijd niet zo veel een probleem van maak, het feit dat andere mensen dat zouden kunnen zien als ik mij volgens de gewone kledingvoorschriften moet... de meeste vrouwenbadpakken zijn nogal aansluitend, dus dat wordt zeer snel zeer duidelijk”

Het **registratiesysteem** is iets waar transgender personen in het algemeen mee worstelen (zie verder). Dit is ook zo in sportclubs: participanten vragen zich af waar dit eigenlijk relevant is om te registreren. Een ander probleem dat hierbij wordt aangehaald is de koppeling van het lidmaatschap bij een sportclub aan het rijksregisternummer: dit maakt het voor sportclubs mogelijk om te weten wat je geboortegeslacht is. Veel transpersonen zijn (nog) niet officieel van geslacht veranderd, waardoor hun transgender status kan achterhaald worden. Momenteel is het voor veel transpersonen daarenboven ook niet mogelijk om officieel van geslacht te veranderen, aangezien hier medische vereisten (meer bepaald sterilisatie) aan verbonden zijn waar niet alle transpersonen aan willen voldoen. Wanneer de nieuwe transwet in werking zal treden zal dit probleem mogelijk deels worden opgelost, aangezien deze medische eisen in het nieuwe wetsontwerp werden

⁴ hulpmiddelen voor transmannen om de borsten af te binden wanneer er (nog) geen borstverwijdering heeft plaatsgevonden.

geschrappt en transpersonen dus veel makkelijker officieel van geslacht zullen kunnen veranderen, maar wanneer deze wet in werking zal treden is nog niet gekend.

Een overkoepelend thema dat vaak terug komt bij het bespreken van het thema 'sport' is de **onvoorspelbaarheid** van de reacties van werknemers en andere sporters in de sportclub of het zwembad. Participanten weten niet op voorhand hoe het sporten zal verlopen en willen graag een confrontatie of scène vermijden, of vermijden dat ze zich moeten verantwoorden of een uitleg moeten geven wanneer iemand een opmerking maakt.

"het is omdat ge er van uitgaat dat er mensen gaan reageren of kijken of gekwetst geraken, of geshockeerd, om het helemaal erg te maken, niet alleen in de kleedkamer maar ook als ge gaat gaan zwemmen (...) Ze horen het of ze zien het he (...) het is ten opzichte van de anderen, hoe dat zij daarop gaan reageren... Als een moeder haar kind dan uit het zwembad zou halen omdat ge dicht in de buurt komt, of men zou opmerkingen maken, of een woordenwisseling hebben (...) het is omdat ge dat niet zeker zijt, dat ge die confrontatie niet aan gaat, en dat ge daar ook geen stappen voor onderneemt. Dus die drempel is dan bijzonder groot (om te gaan zwemmen of sporten), omdat die grote onzekerheid daar is"

"maar voor mij is het grootste probleem dat ik niet wist wat de mensen in de kleedkamer zouden zeggen. Dus als ik wist dat die dat niet erg vonden, dan was ik waarschijnlijk wel gegaan, maar ge weet dat niet zeker, ge weet dat niet op voorhand, dus dan gaat ge maar niet"

Het is dus niet het sporten op zich, maar het feit dat men niet weet hoe het sporten zal verlopen en het risico op problemen, dat transpersonen zal tegenhouden om te sporten. Er wordt aangehaald dat vorming van het personeel hierbij belangrijk is om het begrip en bewustzijn rond het transgenderthema te verhogen. Ook belangrijk is dit naar buiten toe communiceren: wanneer men weet dat er zich geen problemen zullen voordoen en het personeel op een gepaste manier zal reageren, wordt een groot deel van deze onzekerheid weggenomen, wat de drempel om te sporten voor transgender personen sterk zal verlagen.

3.2.3. VEILIGHEID

Over het algemeen voelen de meeste participanten zich zo goed als altijd **veilig** op het openbare domein binnen de stad Gent, zowel 's nachts als overdag. In bepaalde buurten van de stad (het Zuid, het Rabot, de Vlasmarkt) is er sprake van een verhoogd onveiligheidsgevoel bij sommige participanten, maar de meesten hadden nog geen incidenten meegemaakt. Aanraking met de politie was dan ook miniem, en de ervaringen die er wel waren bleken zeer positief. Het meldpunt voor homo- en transfobie van de Gentse politie was echter volledig onbekend voor alle participanten: zij waren verbaasd dat dit bestond en hadden ook de flyer nog nooit gezien, maar het initiatief werd wel als positief onthaald, en indien nodig zouden ze er ook beroep op doen, stellen de participanten.

Bij het gebruik van **openbare toiletten** hebben de participanten niet echt een onveiligheidsgevoel, al wordt er erkent dat dit vooral problematisch is voor mensen die 'in de tussencategorie' zitten: non-binaire personen, of personen in een tussenfase in hun transitie.

"een keer als je gewoon door kan gaan voor man of vrouw, dat ze het niet meer zien, dan is het ok. Maar ik weet wel nog dat ik heel weinig naar het toilet ging in het openbaar (tijdens de transitie) (...) ik heb mij dat gewoon al afgeleerd van op school al (vaak naar de wc gaan): als je naar toilet moet, dan moet je altijd kiezen. Dus dat was wel de moeilijkste periode eigenlijk"

Het genderneutraal maken van wc's wordt als zeer positief onthaald, en wordt gezien als een makkelijke manier om transvriendelijkheid en bewustzijn rond het thema uit te dragen.

3.2.4. DIENSTVERLENING EN ADMINISTRATIE

Voornaam- en geslachtswijziging verlopen vlot, hoewel niet veel respondenten ervaring hadden met de procedure in Gent (sommigen verhuisden pas na de transitie, of hadden hun voornaam of geslacht nog niet gewijzigd). Over het algemeen is het personeel zeer vriendelijk en behulpzaam, maar de administratieve systemen laten niet altijd toe dat naam, geslacht of foto kunnen worden gewijzigd als men nog niet officieel van geslacht (en dus rijksregisternummer) is veranderd. Dit is een probleem voor veel transpersonen, want de huidige wet laat enkel geslachtsverandering toe mits medische criteria (diagnose door een psychiater en sterilisatie), en veel transpersonen vinden deze operaties te ingrijpend of niet nodig om in de gewenste genderidentiteit te leven. Bovendien bevinden veel transpersonen zich nog in een tussenfase van hun transitie, waarin ze sociaal wel al van geslacht zijn veranderd, maar juridisch nog niet alles in orde is.

Het gebruik van de verkeerde **aanspreektitel** (meneer/mevrouw), zowel in briefwisseling als aan telefoon of aan de balie wordt door de meeste participanten als zeer vervelend ervaren.

“Laatst kreeg ik ook weer een brief: ‘geachte mevrouw’... Jah. Dan word je er weer aan herinnerd: ahja, het is nog niet aangepast. Normaal heb je daar niet zoveel last van, behalve bij zo’n domme brieven... Of diensten die inderdaad je identiteitskaart nodig hebben of zo”

Vaak hangt de aanspreektitel die wordt gebruikt in de briefwisseling samen met het rijksregisternummer, en kan bij registratie niet zelf het geslacht gekozen worden of geopteerd worden om het geslacht aan te passen of niet te vermelden. Het gewoon weglaten van aanspreektitels zou een andere uitkomst kunnen zijn, en is ook een oplossing voor non-binaire personen, voor wie zowel ‘meneer’ als ‘mevrouw’ niet past.

“Ik heb de keuze niet om te zeggen ‘x alstublieft’ he, die keuze is er niet. Dus in die zin... Zij moeten dat natuurlijk organiseren, ze moeten brieven sturen, en uitnodigingen sturen, en ze kunnen dat ook niet ruiken aan mijn nummer dat er iets is, maar ik heb omgekeerd ook niet de mogelijkheid om dat aan hen duidelijk te maken dat er een andere situatie is. Natuurlijk verschijnt dat aan de balie, en wat kunt ge dan doen buiten uw identiteitskaart te tonen... En dan kijken ze naar u, en dan kijken ze naar uw kaart, en dan kijken ze nog eens naar u, en dan kijken ze naar elkaar, en dan is dat zo van ‘ow, wat moeten we nu doen?’”

Verder vragen de participanten zich af wat de relevantie is van het registreren van ‘geslacht’ (en niet genderidentiteit) in sommige gevallen: voor een lidkaart van de sportclub of de bib is dit eigenlijk niet nodig, en zou dit dus kunnen weggelaten worden, of optioneel kunnen zijn.

“(...) dat stad Gent eens de oefening maakt en eens denkt: waar hebt ge dat nu eigenlijk voor nodig (registratie van geslacht). Want dat staat daar allemaal in uit gewoontes die al 100 jaar oud zijn he. En ze pakken zij dat maar over en over, maar moet dat wel? dus dat stad Gent dan eens denkt van: waar hebben we dat nu echt nodig?”

Ook wordt er aangehaald dat er over het algemeen te weinig **kennis** is bij het personeel over het transgender thema en de moeilijkheden die er mee samengaan. De participanten erkennen dat het personeel in de meeste gevallen behulpzaam, vriendelijk en van goede wil is, maar geven aan dat er een gebrek aan kennis is over transpersonen en hoe gepast gereageerd kan worden in bepaalde situaties. Het aspect ‘**vorming**’ wordt dan ook op verschillende momenten doorheen de gesprekken aangehaald als prioriteit.

R1: “dat is juist het belangrijkste, dat het personeel van die stadsdiensten allemaal een opleiding krijgen van, ‘wat is transgender?’, dat ze gewoon weten wat het is. Want gelijk in de fitness, ze weten nu dat ik transgender ben, en tegenwoordig, iedereen begint dat wat te kennen, dus dat is zo van ‘ah ok’”

R2: *“ja, mensen kennen het nu wel, maar ze begrijpen daarom niet wat er dan allemaal achter zit, en welke moeilijkheden en issues wij kunnen tegenkomen. Dus ik denk wel dat dat nodig is dat ze daarin ook wat getraind worden”*

3.2.5. BEELDVORMING EN COMMUNICATIE

Wat betreft algemene **beeldvorming** wordt aangehaald dat er niet zozeer meer transpersonen zichtbaar zouden moeten aanwezig zijn in campagnemateriaal, aangezien de transgender populatie zeer divers is en men dan misschien weer snel in stereotiepen valt. Er is namelijk niet een beeld van hoe ‘een transgender’ eruit ziet, en veel transpersonen willen er ook niet anders uitzien, maar gewoon opgaan in de massa. Aandacht voor een bredere genderdiversiteit en minder genderstereotiepe beelden binnen de algemene beeldvorming vinden de participanten wel belangrijk. Stad Gent zou volgens de participanten zeker aandacht mogen besteden aan het transgenderthema via hun algemene communicatiekanalen (bv. In het stadsmagazine), maar hierbij is de belangrijkste boodschap liefst dat transpersonen gewoon normaal zijn en een leven leiden zoals andere mensen.

“Telkens er iets is op het vrt journaal of Koppen is over transgenders, openen ze met zo een filmpje van de Gay Pride, waarbij er dan de een of de andere met pluimen in zijn of haar gat staat te draaien. En daarna krijgt ge dan pas het interview (...) Mensen moeten zich er ook van bewust zijn dat wij gewoon normaal zijn, dat wij niet allemaal met pluimen in ons gat rond lopen, ik denk dat het daar op neer komt. Een keer dat ze dat zien, zoals op mijn werk ook: ‘ah, is het dat maar’. Daarom krijg je ook zo veel negatieve reacties, omdat de mensen dat gewoon niet kennen (...) Nu lijkt transgender vaak zo iets exotisch”

Hoewel Gent over het algemeen als een open en LGBT-vriendelijke stad wordt gezien door de participanten, zijn de **regenboogverklaring** en het regenboogactieplan niet echt gekend. Vooral over het meldpunt homo- en transfobie is er onder de participanten verbazing dat dit bestaat. Het genderneutraal maken van de vacatures van stad Gent is iets wat wel werd opgepikt door sommige van de participanten. Dit werd als zeer positief gezien: het communiceert openheid en de erkenning van een brede genderdiversiteit, en maakt van stad Gent een aantrekkelijke werkgever.

De participanten geven aan dat het transgenderthema vaak verdwijnt onder de **LGBT noemer**: er worden wel dingen gedaan voor LGBT in het algemeen, maar de transgender populatie voelt zich hier niet echt in geïncludeerd. Ook geven sommige participanten aan dat het zorgt voor verwarring van transpersonen met holebi's: veel mensen weten niet dat het genderidentiteit en seksuele geaardheid twee verschillende dingen zijn.

“We zijn klein en we moeten ergens bijhoren he. Zo apart enkel die T is ook maar niets, dus ik weet het niet. Alle minderheidjes samen? Maar het zorgt misschien wel voor meer verwarring bij de mensen, dat wel. Ik heb heel veel vrienden: “hu, en op wat val je dan?” die snappen niet dat gender iets anders is dan geaardheid... “Ben je lesbisch?” NEE. Die snappen dat verschil niet. Misschien daarmee ook, dat mensen gewoon niet doorhebben dat gender iets anders is. Maar dus qua beleid, ik ga nooit denken “ah er hangt een regenboog uit, dat is voor mij” of zo, dat ga ik echt wel niet denken”

Er wordt erkent dat het onder dezelfde noemer kan horen, omdat het identiteiten zijn die botsen tegen de norm, maar dat transgender-zijn ook andere problemen en moeilijkheden met zich meebrengt waar aandacht aan besteed mag worden. De transgenderenvlag omhoog hangen of iets apart organiseren op een transgenderdag, zoals de transgender day of remembrance of de transgender day of visibility, eventueel gekoppeld aan een workshop of lezing, zou volgens de participanten goed kunnen zijn voor het verhogen van het bewustzijn rond het transgenderthema.

3.2.6. PRIORITEITEN

Als belangrijkste prioriteit doorheen de gesprekken kwam het **informer en vormen** van het personeel naar voor: het begrip en het bewustzijn verhogen en dit ook regelmatig herhalen. Kennis van het genderpasje (een initiatief van het Transgender Infopunt voor personen die niet officieel van geslacht zijn veranderd, om hun identiteit te kunnen bewijzen) bijvoorbeeld zou handig zijn voor transgender personen wanneer zij zich ergens moeten identificeren. Dit zou ervoor zorgen dat ze geen uitleg of verantwoording moeten geven waarom bijvoorbeeld hun identiteitskaart afwijkt van hun huidige naam of uiterlijk.

“ik denk dat het gewoon belangrijk is dat ze misschien eerst, als ze hun beleid willen aanpassen, dat ze eerst de mensen informeren van wat dat allemaal inhoudt (transgender zijn), zodat als ze hun beleid aanpassen, de mensen iets hebben van ‘ahja, natuurlijk’, en niet zich afvragen van waarom veranderen we dit of dat, dat mensen daar gewoon zicht op hebben en het dan ook logisch gaan vinden dat de stad bepaalde dingen aanpast”

Verder wordt **sport en -infrastructuur** aangehaald als een belangrijk punt, waarop makkelijk veranderingen kunnen worden doorgevoerd, zoals het aanpassen van kleedkamers, wc's en kledingvoorschriften.

“er zijn veel makkelijke dingen die ze kunnen doen he, gelijk dat zwembad, dat is heel gemakkelijk, die regels veranderen. Kleedkamers waar het kan, gemixt bijvoorbeeld. En de wc's gewoon veranderen, is ook niet zo moeilijk”

Ten slotte worden ook het meer **zichtbaar** maken van de transgender populatie en het beter bekendmaken van wat de stad doet voor transpersonen aangegeven als prioriteiten, bijvoorbeeld het breder verspreiden van het meldpunt voor homo- en transfobie en andere faciliteiten die Gent heeft, of acties die de stad onderneemt voor de transgender populatie. Ook het betrekken van de transgender verenigingen, zoals de Gentse praatgroep, en andere personen uit de populatie zelf wordt belangrijk gevonden.

3.3. ZOEKEN NAAR MOGELIJKE OPLOSSINGEN

In de tweede reeks focusgesprekken werd gefocust op twee thema's die als prioritair werden aangegeven door de transpersonen die deelnamen aan de eerste reeks gesprekken: 'sport en -infrastructuur', en 'beeldvorming en communicatie'. Tijdens deze focusgesprekken werden participanten uit de eerste focusgroepen samengezet met personen werkzaam binnen de betrokken stadsdiensten van stad Gent, meer bepaald de Sportdienst en de dienst Communicatie. Ook de dienst Gelijke Kansen was aanwezig bij de gesprekken. De focus lag in dit tweede deel van het onderzoek op het zoeken naar oplossingen en het aftoetsen van de haalbaarheid ervan voor de diensten van stad Gent.

3.3.1. SPORT EN - INFRASTRUCTUUR

Uit de eerste reeks focusgesprekken kwamen verschillende problemen op het vlak van sport- en infrastructuur naar voor: gegenderde kleed- en doucheruimtes en toiletten, kledingvoorschriften in zwembaden, het registratiesysteem van sportverenigingen en de onvoorspelbaarheid van de reacties van personeel en andere sporters. Deze zorgen ervoor dat de drempel om te sporten voor veel transpersonen hoog is.

Er werd door de participanten gevraagd of er, naast mannen- en vrouwenruimtes, ook **genderneutrale kleedruimtes** konden worden voorzien. De sportdienst stelde voor dat transpersonen de scheidsrechterskleedkamer zouden kunnen gebruiken in sportclubs waar enkel groepskleedkamers beschikbaar zijn. Dit voorstel wordt door de participanten met gemengde gevoelens onthaald: sommigen vinden het een 'rap rap' oplossing die niets structureel verandert, en willen liever een aparte, gelijke ruimte zodat iedereen zelf kan kiezen tussen een 'm', 'v' of 'x' kleedruimte om zich om te kleden en te douchen. Er wordt opgemerkt

door de sportdienst dat de meeste gemeenschappelijke kleedruimtes in Gent geen genderaanduiding maar nummer krijgen en afhankelijk van de vraag aan groepen worden toegewezen, waardoor dit probleem zich gewoonlijk niet stelt. Het blijft dan natuurlijk voor transpersonen in deze groepen in sommige gevallen een probleem om zich samen met de rest van de groep te moeten omkleden en douchen. Er wordt ook aangegeven dat in veel sportclubs het aantal kleedkamers beperkt is en zich op sommige momenten een tekort aan kleedkamers stelt, waardoor een volledige kleedkamer voorbehouden als genderneutrale kleedruimte op veel plaatsen praktisch niet mogelijk is. Wat wel zou kunnen is dat een kleedruimte als genderneutrale ruimte wordt gereserveerd wanneer het op voorhand wordt aangevraagd. Dit zou ook kunnen voor doucheruimtes, vaak nog een groter probleem voor transpersonen. Hierbij is het belangrijk dat deze mogelijkheid ook duidelijk wordt gecommuniceerd: op de website of in brochures zou bijvoorbeeld kunnen vermeld worden: 'genderneutrale kleedkamer of douche nodig? Laat het ons vooraf weten!'. Dit zal ook zorgen voor geruststelling: het is aanwezig, stad Gent heeft hieraan gedacht, ze zijn zich bewust van de problematiek. Er wordt aangegeven door de transpersonen dat het reserveren best op voorhand gebeurt via telefoon of mail en dat het personeel dan liefst ook op de hoogte is, zodat op het moment zelf geen uitleg meer moet worden gegeven en dit zo subtiel mogelijk kan verlopen. De participanten geven aan dat zeker niet alle transpersonen het zullen durven om op voorhand een genderneutrale kleedkamer te vragen. De drempel naar het sporten zal hierdoor voor sommigen waarschijnlijk nog steeds hoog zijn, maar het is volgens hen zeker goed dat duidelijk gecommuniceerd wordt dat dit mogelijk is, aangezien dit de boodschap geeft dat stad Gent zich bewust is van het thema en hier inspanningen voor wil doen.

Ook de **toiletten** zouden genderneutraal kunnen worden gemaakt: dit kan volgens de participanten eenvoudig door in de sanitaire infrastructuur van sportclubs en andere openbare ruimtes gewoon de genderaanduiding weg te halen, en eventueel te vervangen door pictogrammen die aanduiden wat er aanwezig is in de ruimte (piscines, een wc, faciliteiten voor mindervaliden, een verschoonkussen, ...). De participanten geven hierbij wel aan dat er moet gezorgd worden voor een goede balans tussen privacy (de schuttingen tussen de hokjes moeten voldoende hoog en laag zijn) en veiligheid en hygiëne (toiletten zijn best niet volledig tot beneden en boven afgesloten om het kuisen te vergemakkelijken en in functie van bv. Gehoorgestoorden: zij moeten kunnen gewaarschuwd worden in geval van brand).

Hoewel niet aan al deze behoeften met betrekking tot infrastructuur onmiddellijk zal kunnen voldaan worden, zullen deze door de sportdienst zeker meegenomen worden om in rekening te brengen wanneer in de toekomst sportinfrastructuur wordt gebouwd of vernieuwd.

De transpersonen die deelnamen aan de focusgesprekken zouden graag een aanpassing van de **kledingvoorschriften** in zwembaden zien, waardoor het mogelijk wordt om in een badpak met zwemrokje of met een surf t-shirt te zwemmen. Op zich zijn hier niet echt bezwaren tegen: zowel op vlak van hygiëne als veiligheid maakt dit niet heel veel verschil. Het aanpassen van de kledingvoorschriften blijkt echter niet eenvoudig: in de huidige context van het burkinidebat zijn deze een heikel punt. De sportdienst is reeds bezig met het herzien ervan en de opmerkingen die de transpersonen maakten rond dit thema kunnen zeker meegenomen worden in deze discussie, maar het blijft momenteel nog een gevoelig onderwerp waarvoor eerst politieke gedragenheid moet zijn. Bovendien zijn sommige zwembaden deel van een groter netwerk zwembaden buiten Gent, wat een verandering van de regels nog meer bemoeilijkt. Soms kunnen wel uitzonderingen gemaakt worden, bv. wanneer iemand een medisch attest heeft, en voor groepen worden ook soms uitzonderingen aangevraagd (bv. in schoolverband of zwemclub). Er wordt door enkele transpersonen voorgesteld dat het genderpasje hierbij een oplossing zou kunnen zijn, waarmee aan het personeel discreet zou kunnen worden duidelijk gemaakt wat de situatie is. De meeste transpersonen, alsook de sportdienst, zien echter liever de kledingvoorschriften zelf veranderen: een uitzondering vragen verandert de situatie niet structureel, veel transpersonen zullen dit niet durven vragen, en mogelijk wordt de transpersoon tijdens publieke zwemuren toch nog aangesproken door andere sporters of personeel dat niet op de hoogte is van de toegelaten uitzondering. Wanneer duidelijk in de kledingvoorschriften staat dat een surf t-shirt en zwemrokje

zijn toegelaten kan er geen discussie zijn en hoeft er door de transpersoon aan niemand uitleg of verantwoording worden gegeven, wat de drempel naar het zwembad aanzienlijk zou kunnen verlagen.

Sommige transpersonen die deelnamen aan de focusgesprekken zouden het een goed initiatief vinden om maandelijks een transgender **zwemmoment** in te richten. Andere transpersonen vonden dit dan weer geen goed idee: zij zien liever meer inclusie dan afzondering. De sportdienst haalt aan dat dit ook moeilijk te organiseren is: de planning van de meeste zwembaden zit helemaal volgeboekt, en dit wordt door veel groepen mensen gevraagd, zoals moslima's, naturisten en mensen met een beperking. Wat in theorie wel kan is een zwemclub starten vanuit de transgenderpopulatie en proberen een zwemuur te krijgen, maar de vraag is dan of er genoeg interesse is vanuit de transgender populatie om dit van de grond te krijgen. Daarnaast blijft het ook voor zwemclubs moeilijk om een wekelijks of maandelijks moment te kunnen vastkrijgen in de planning van het zwembad.

Sommige transpersonen pleiten voor het afschaffen van de **registratie** van geslacht of gender voor het lidmaatschap van sportverenigingen, anderen zouden eerder kiezen voor een derde optie 'x' of 'andere', of het niet verplicht maken van het registreren van geslacht. De sportdienst zal intern kijken waar het echt relevant is om geslacht te registreren en het lidmaatschap bij sportclubs aan het rijksregisternummer te koppelen. Een derde optie invoeren kan interessant zijn voor de statistieken: zo kan nagegaan worden hoeveel mensen werkelijk niet 'm' of 'v' zouden aanduiden. Bovendien zou dit ook weer openheid voor diversiteit communiceren, zoals werd aangehaald met betrekking tot de m/v/x vacatures. Dit zijn kleine ingrepen die de stad Gent makkelijk een open en transvriendelijk imago geven.

Verschillende keren wordt aangehaald dat **vorming** en het herhalen van vorming zeer belangrijk zijn, zodat het personeel zich meer bewust wordt van het transgenderthema en hoe hiermee om te gaan. Binnen de sportdienst is men van plan dit op te nemen in de trainingen rond diversiteit. De dienst Gelijke Kansen zal zich ook engageren om het transgenderthema beter te integreren in hun gelijke kansen methodiek. Belangrijk hierbij blijft dit ook naar de buitenwereld te communiceren, om zo een transvriendelijk imago te creëren.

3.3.2. BEELDVORMING EN COMMUNICATIE

In de eerste reeks focusgesprekken met transpersonen werd aangegeven dat communicatie en beeldvorming een belangrijk domein kan zijn voor stad Gent om veranderingen door te voeren, meer bepaald met betrekking tot briefwisseling en andere communicatie naar de burger toe, op het vlak van de zichtbaarheid van transpersonen en wat betreft het bekendmaken van acties en faciliteiten van de stad Gent gericht op LGBT en transpersonen.

Als eerste wordt door de transpersonen die deelnamen aan de focusgesprekken voorgesteld om **aanspreektitels** in de briefwisseling te laten vallen, en enkel naam en voornaam te gebruiken. Op deze manier kunnen transpersonen, en vooral ook niet-binaire personen, voor wie zowel 'mevrouw' als 'meneer' geen passende aanspreektitel is, niet verkeerd worden aangesproken. Sommige banken doen dit bijvoorbeeld al, of gebruiken het meer neutrale 'beste m. (naam)' in plaats van 'mr.' of 'mvr.'. Er loopt momenteel al een project bij de dienst Burgerzaken rond briefwisseling waarbinnen de vele standaard brieven die de stad Gent gebruikt voor hun communicatie naar de burger hertaald worden: er wordt zowel ingezet op het vereenvoudigen van het taalgebruik als op het genderneutraal maken van deze communicatie. Wat betreft verbale communicatie (verkeerd aangesproken worden aan de balie of in de wachtzaal, wat soms zorgt voor ongemakkelijke situaties voor zowel de transpersoon als het personeel) zien de participanten vooral vorming van het personeel als oplossing. De dienst Gelijke Kansen zal dit meenemen in hun vorming voor baliepersoneel.

Een alternatief voor het laten vallen van de aanspreektitel in briefwisseling dat door de participanten wordt voorgesteld, is dat zelf in het **registratiesysteem** de genderidentiteit of aanspreektitel naar keuze kan worden aangeduid, ongeacht het officiële geslacht. Ook een onderscheid maken tussen het juridische geslacht en de

beleefde genderidentiteit kan een alternatief zijn voor personen die nog niet officieel van geslacht veranderd zijn. Zoals eerder werd aangegeven zou het hierbij ook interessant zijn om een derde categorie in te bouwen bij de registratie van geslacht/gender. Een andere optie is dit veld niet-verplicht maken, zodat transpersonen die hun geslacht of genderidentiteit niet willen geregistreerd hebben dit ook kunnen aangeven. De dienst communicatie geeft aan dat ze het een zeer relevant aandachtspunt vinden om na te gaan waar het relevant is om geslacht te registreren, en de systemen waar de communicatie naar de burger toe aan gekoppeld is (meestal gebaseerd op het rijksregisternummer) te herbekijken.

De participanten uit de eerste focusgesprekken gaven aan dat het transgenderthema vaak dreigt te verdwijnen onder de LGBT-noemer: het zou positief zijn als het transgenderthema meer **zichtbaar aanwezig** was binnen het LGBT- en gelijkheidsbeleid. In de communicatie over diversiteit zou het thema bijvoorbeeld meer kunnen opgenomen worden. Wat betreft beeldvorming pleiten de participanten niet per se voor meer representatie van transpersonen, maar eerder een minder genderstereotiepe beeldvorming. Men valt immers anders weer snel in stereotypen: er is niet één soort transgender, en veel transpersonen willen juist niet opvallen of 'anders' zijn, maar er zo gewoon mogelijk uitzien. De focus ligt volgens de participanten best op succesverhalen en de boodschap dat transpersonen gewoon zoals andere mensen zijn en een normaal leven leiden. Toch mag er ook aandacht zijn voor transspecifieke problemen en moeilijkheden: voor veel transpersonen loopt het immers niet altijd even vlot, en er moet ook erkend worden dat discriminatie en geweld nog steeds zeer aanwezige problemen zijn. Extra aandacht voor het transgenderthema van de stad uit op transspecifieke dagen, zoals de Transgender Day of Visibility (31 maart) of de Transgender Day of Remembrance (20 november, op deze dag worden de slachtoffers van transfobe moorden wereldwijd herdacht) zou zeker een mooie actie kunnen zijn. De transgendervlag zou dan kunnen omhooggehangen worden, hoewel er geen eensgezindheid is onder de participanten over deze vlag: de meeste mensen kennen ze niet, sommigen vinden ze lelijk en veel transpersonen identificeren zich er niet mee. Een kadering vanuit het beleid zal dan ook nodig zijn bij zulke acties. De Dienst Gelijke Kansen geeft aan dat er het komende jaar meer acties zullen komen gericht op de transgendergemeenschap, waarvoor dit onderzoek een startpunt is.

Verder zijn de **acties of faciliteiten** die reeds bestaan voor transpersonen onvoldoende gekend, of worden transpersonen er onvoldoende door aangesproken. Het meldpunt voor homo- en transfobie is bijvoorbeeld niet gekend bij de transpersonen uit de eerste focusgesprekken, hoewel de dienst Gelijke Kansen hier toch wel een paar infoavonden rond organiseerde, maar hier toen blijkbaar weinig interesse en opkomst voor was. Enkele participanten geven aan dat dit misschien komt doordat sommige transpersonen niet staan te springen om naar een infoavond gericht op transpersonen in eigen stad te komen, aangezien ze zich dan weer kenbaar moeten maken als transgender. Mogelijk komt dit ook doordat ze zich niet identificeren met het overkoepelende LGBT-label. Er wordt aangegeven dat er meer zou kunnen gecommuniceerd worden wat stad Gent doet voor transpersonen specifiek, los van holebi's: dit zal misschien meer transpersonen aanspreken. Deze communicatie verloopt dan bij voorkeur zowel via transspecifieke kanalen (praatgroepen, het Transgender Infopunt, Cavaria, de wachtzalen van het genderteam in het UZ), als via de algemene communicatiekanalen van de stad Gent, aangezien lang niet alle transpersonen bereikt worden via verenigingen gericht op transpersonen of het genderteam. Dit zou verder ook de indruk geven dat stad Gent met het thema bezig is, en voor geruststelling zorgen wanneer er beroep moet worden gedaan op bijvoorbeeld de politie.

De transpersonen die deelnamen aan de eerste gesprekken zouden ook graag meer representatie van transgender personen of belangenvertegenwoordigers zien in het **regenboognetwerk**, dat vorm geeft aan het LGBT-beleid van de stad. Vooral de koepels zitten hier in: deze moeten de belangen van verschillende groepen verdedigen, waardoor het transgenderthema mogelijk weer verdwijnt onder de LGBT-noemer. Het opnemen van het Transgender Infopunt in zulke netwerken lijkt de participanten een goed idee.

4. CONCLUSIE

Transpersonen ervaren op verschillende domeinen moeilijkheden en problemen, ook binnen de dienstverlening van de stad Gent. Uit de focusgesprekken die werden gehouden in het kader van deze behoefteanalyse kwamen de domeinen '**sport en –infrastructuur**' en '**beeldvorming en communicatie**' naar voor als meest prioritaire domeinen om op korte termijn veranderingen door te voeren. Ook het thema van informatie en sensibilisering bleek pertinent van groot belang.

- Voor veel transpersonen is de drempel om te sporten hoog: kleed- en doucheruimtes in sportcomplexen en kledingvoorschriften in zwembaden zijn niet aangepast, ze ondervinden problemen met het registratiesysteem van sportverenigingen en er is een algemene angst voor reacties van het personeel en andere sporters.
- Op vlak van communicatie worden het meer zichtbaar en bekendmaken van het transgenderthema en meer communiceren over de acties die stad Gent organiseert voor transpersonen specifiek belangrijk gevonden. Veel transpersonen identificeren zich immers niet met het overkoepelende LGBT-label, of voelen zich hier onvoldoende door aangesproken.
- Naast sport en communicatie is het informer en vormen van personeel en inwoners rond het transgenderthema een bijkomende prioriteit: het is eerst nodig om bewustzijn en begrip rond transpersonen en de moeilijkheden die zij kunnen ondervinden te creëren, zodat het vanzelfsprekend wordt dat bepaalde maatregelen worden ingevoerd.

Met kleine ingrepen en een duidelijke, gerichte communicatie kan stad Gent al op korte termijn tegemoet komen aan verschillende noden en behoeften van transpersonen. Dit zal een nog meer open en transvriendelijk imago creëren voor stad Gent en niet alleen zorgen voor meer geruststelling en een groter welbevinden bij transpersonen, maar ook een verhoogd bewustzijn creëren rond het transgenderthema bij de algemene bevolking.

5. AANBEVELINGEN

Uit de resultaten van deze behoefteanalyse kunnen enkele algemene aanbevelingen voor het beleid van stad Gent geformuleerd worden:

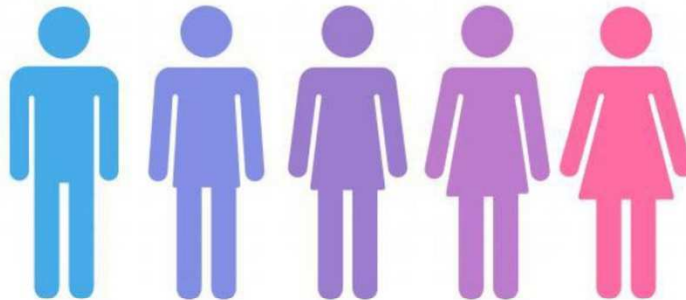
- Bij vernieuwing van de infrastructuur is het belangrijk om rekening te houden met transpersonen door het voorzien van genderneutrale faciliteiten zoals kleedruimtes, doucheruimtes en toiletten, niet enkel in sportcomplexen, maar in alle openbare gebouwen van de stad Gent.
- Ook het communiceren over de aanwezigheid van genderneutrale faciliteiten is belangrijk. Dit zal niet enkel zorgen voor geruststelling bij transpersonen die gebruik willen maken van de sanitaire voorzieningen in de stad Gent en de drempel om te sporten voor veel transpersonen verlagen, maar stad Gent ook een nog meer open en transvriendelijk imago geven.
- Het is aanbevolen dat de stad Gent haar registratiesysteem bekijkt en indien mogelijk aanpast om transpersonen beter te includeren. Hierbij kan de denkoefening gemaakt worden in welke gevallen het echt relevant is om 'geslacht' te registreren. Wanneer 'geslacht' toch geregistreerd wordt, wordt best een onderscheid gemaakt tussen officieel geslacht en genderidentiteit. Ook zou het interessant zijn om een derde optie 'x' of 'andere (specifieer)' in te bouwen: op deze manier kan ook geregistreerd worden hoeveel inwoners van Gent zich daadwerkelijk niet met de categorieën 'man' of 'vrouw' identificeren.
- Er wordt aanbevolen dat stad Gent haar personeel informeert rond het transgenderthema, om hun bewustzijn rond transpersonen te verhogen en een transvriendelijke dienstverlening te garanderen. Ook het transgenderthema opnemen in de algemene vormingen rond diversiteit voor het personeel is belangrijk.
- Een niet-genderstereotiepe beeldvorming met aandacht voor een brede genderdiversiteit is belangrijk.
- Wanneer acties worden ondernomen om aan de noden van transpersonen binnen de stad Gent te voldoen, wordt dit best ook duidelijk gecommuniceerd, zowel via transspecifieke kanalen als via de algemene communicatiekanalen van de stad Gent. Het in de kijker zetten van acties gericht op de transgendergemeenschap is essentieel voor een beeld van Gent als open, progressieve en transvriendelijke stad, en kan bovendien ook het bewustzijn van de algemene bevolking met betrekking tot het transgenderthema verhogen.
- Het is belangrijk dat het beleid aandacht heeft voor het transgenderthema specifiek, ook los van de bredere LGBT-noemer, aangezien transpersonen heel wat transspecifieke problemen en moeilijkheden ondervinden, en zij zich vaak niet of in mindere mate geïncludeerd of aangesproken voelen door het bredere LGBT-label.
- Graag worden ook transspecifieke organisaties betrokken in het Regenboognetwerk en andere overlegorganen die het LGBT-beleid in Gent mee vorm geven, zodat de belangen van transpersonen ook los van de belangen van holebi's worden behartigd.

6. BIJLAGEN

6.1. WERVINGSFLYER

Ben je een transgenderpersoon en woon je in Gent?

Wij horen graag jouw mening!

De Stad Gent wil graag weten op welke vlakken ze haar dienstverlening kan verbeteren voor transgender personen. Het Transgender Infopunt organiseert in opdracht van de stad Gent daartoe twee reeksen discussiegroepen voor transgender personen en hun naasten. Iedereen onder de ruime trans paraplu is welkom: travesties, gender non-binaire personen, transseksuelen, en hun naasten (ouders, kinderen, partner, ...).

Tijdens de eerste reeks discussiegroepen onderzoeken we wat de belangrijkste problemen zijn waar transpersonen tegen aanlopen in de stad Gent op verschillende uiteenlopende vlakken: gaande van administratie, communicatie en sport(infrastructuur) tot tewerkstelling, sanitaire voorzieningen en veiligheid. Tijdens een tweede reeks discussiegroepen gaan we samen met verantwoordelijken uit het beleid op zoek naar mogelijke oplossingen voor deze problemen. Alle gegevens worden anoniem verwerkt.

De eerste discussiegroepen gaan door op zaterdag 28 januari 2017 om 10u in de zaal van Lekker GEC, K.M. Hendrikaplein 6, 9000 Gent en op woensdag 8 februari 2017 om 20u tijdens de meeting van GenderExpress, Kammerstraat 22, 9000 Gent, en zullen ongeveer een uurtje tijd in beslag nemen.

Ben jij zelf een transpersoon of ouder, partner, kind van? Heb je tijd om aan twee gespreksmomenten deel te nemen, om de dienstverlening van de stad Gent beter af te stemmen op de noden en wensen van transgender personen? Contacteer ons via contact@transgenderinfo.be!

6.2. VRAGENLIJST FOCUSGROEP 1: AFBAKENING

6.2.1. CENTRALE VRAAGSTELLING

Wat is de perceptie die transgender personen hebben van Gent als stad in termen van transvriendelijkheid?

Op welke domeinen ervaren transgender personen problemen binnen de dienstverlening van de stad Gent, en wat ervaren ze als het meest problematisch?

Binnen welke domeinen is er het meeste nood aan verandering om tegemoet te komen aan de noden en wensen van transgender personen in Gent?

6.2.2. SEMI-GESTRUCTUREERDE VRAGENLIJST EN PRESENTATIE

Inleiding

Korte voorstellingsronde en vraag 'hoeveel punten op 10 zou je Gent als stad geven in termen van transvriendelijkheid'?

Exploreren van de verschillende thema's

Sport en -infrastructuur

Ga je vaak **sporten** in Gent? Wat voor sport en waar?

Zo ja: ervaar je problemen met de **sportinfrastructuur**? Hoe ga je hiermee om?

Speelt je transgender identiteit soms een rol in de beslissing om niet te sporten?

Vind je dat sportverenigingen en sportinfrastructuur meer aandacht moeten hebben voor transpersonen?

Wat kan de stad Gent hier in betekenen volgens jou?

Veiligheid

Voel je je over het algemeen veilig **op straat**? Overdag? 's Nachts?
 Is je transgender identiteit een reden om niet het **openbaar vervoer** te nemen?
 Heb je je ooit onveilig gevoeld bij het gebruik van **openbare toiletten**?
 wat vind je van de maatregel om op de Gentse feesten de toiletten genderneutraal te maken? Vormt dit een oplossing voor het mogelijk onveilig of ongemakkelijk voelen bij het gebruik van openbaar sanitair?
 Heb je ooit transfoob geweld of discriminatie ervaren? Zo ja: Deed je aangifte van het incident? Waarom niet?
 Heb je het gevoel dat je bij de Gentse **politie** terecht kan wanneer je problemen ervaart met betrekking tot discriminatie, transfoobie, geweld etc? Wist je dat Gent een lokaal meldpunt homo-en transfoobie heeft?

Wat kan de stad Gent hier in betekenen volgens jou?

Dienstverlening en administratie

Wat vind je van de manier waarop de **administratie** van de stad verloopt? Is deze toegepast op transgenders?

Ervaar je administratieve problemen omwille van je transgender identiteit? Ervaringen bij voornaams-geslachtswijziging? Andere dienstverlening of administratieve procedures?
 Heb je het gevoel dat de werknemers van de stad Gent over de **kennis** beschikken om je als transgender persoon van dienst te kunnen zijn?

Wat kan de stad Gent hier in betekenen volgens jou?

Beeldvorming & communicatie

vind je de beeldvorming en campagnes van de stad Gent divers genoeg?

Zijn transpersonen **zichtbaar** genoeg aanwezig in de beeldvorming en communicatie?

de vlaggenactie op 17 mei (scholen en organisaties krijgen regenboogvlag opgestuurd om op te hangen) en de regenboog permanent integreren in het stadsbeeld – voel je je als trans persoon hierdoor aangesproken?

Vind je een aparte aanpak voor transpersonen nodig of ok als deel van LGBT?

Zijn er trans campagnes nodig? Waarover?

Wat kan de stad Gent hier in betekenen volgens jou?

Vooropstellen van de meest prioritaire problemen

Als we nu 3 topics moeten aanduiden die het meest problematisch zijn, welke zouden dat dan zijn?

Wat zie je als het meest prioritair probleem waar iets aan gedaan zou moeten worden?

Welke mogelijke oplossingen zie je hier zelf voor?

6.3. FOCUSGROEP 2.1: GESPREK MET DIENST SPORT

6.3.1. CENTRALE VRAAGSTELLING

Overlopen van de resultaten uit de eerste reeks focusgroepen: wat kwam hieruit naar voor?

Welke oplossingen voor de vooropgestelde prioritaire problemen ziet de populatie zelf als wenselijk?

Welke van de aangereikte oplossingen vanuit de populatie zijn haalbaar voor de stad?

Welke problemen of bezwaren ziet het beleid en wat zijn eventuele alternatieven?

6.3.2. PRESENTATIE

Inleiding

Korte voorstellingsronde en samenvatting van wat in de eerste ronde focusgroepen werd gezegd

Problemen rond sport en –infrastructuur en mogelijke oplossingen

1. kleed- en doucheruimtes

Oplissing?

- Aparte kleedhokjes en douchecabines
- Neutrale kleedruimtes
  - Verwijderen genderaanduidingen?
  - Derde, gemengde ruimte inrichten?
- Ook: genderneutrale wc's

2. kledingvoorschriften

Oplissing?

- Aanpassing van kledingvoorschriften (hesje, zwem t-shirt, zwemrokje)
- Mogelijkheid tot uitzondering op kledingvoorschriften
  - Genderpasje als legitimatie?
- Aparte zwemmomenten voor transgender personen?

3. registratiesysteem

Oplossing?

- Nagaan waar het registreren van geslacht echt relevant is
- Mogelijkheid 'anders' of 'x' invoeren
- Koppeling lidmaatschap aan identiteitskaartnummer

4. Onvoorspelbaarheid reacties

Oplossing?

- Algemeen: **VORMING**
  - Bewustzijn en begrip verhogen
  - Creëren van een transvriendelijk imago
  - Weten dat het personeel kennis heeft over het transgender thema = geruststelling

6.4. FOCUSGROEP 2.2: GESPREK MET DIENST COMMUNICATIE

6.4.1. CENTRALE VRAAGSTELLING

Overlopen van de resultaten uit de eerste reeks focusgroepen: wat kwam hieruit naar voor?

Welke oplossingen voor de vooropgestelde prioritaire problemen ziet de populatie zelf als wenselijk?

Welke van de aangereikte oplossingen vanuit de populatie zijn haalbaar voor de stad?

Welke problemen of bezwaren ziet het beleid en wat zijn eventuele alternatieven?

6.4.2. PRESENTATIE

Inleiding

Korte voorstellingsronde en samenvatting van wat in de eerste ronde focusgroepen werd gezegd

Problemen rond communicatie en mogelijke oplossingen

1. Briefwisseling

Oplossingen?

- Genderneutrale communicatie
- Administratief systeem herbekijken?
  - Aanspreektitel kiezen
  - Optie 'andere' toevoegen
- Nagaan waar het relevant is om geslacht te registreren

2. Zichtbaarheid

Oplossing?

- Representatie in algemene beeldvorming
  - Meer genderdiversiteit
  - Genderstereotiepen vermijden
- Transgenderspecifieke actie
  - Bv transgender day of remembrance

3. Bekendmaking acties

Oplossing?

- Acties meer in de kijker plaatsen
- Beter verspreiding
  - Praatgroepen
  - Genderteam, TIP
  - Kanalen stad Gent
- Betrekken transgender populatie